



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Liber Qvintvs, De Christo

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

mortem, quia præcisè huc non pertinent, sed in specie ad eam Quæstionem, ubi inferius de Cultu Sanctorum agetur, eorsum quoque nunc ea inter discutienda reservantur.

Nunc pauca adhuc restant ex ultimo capite tribus tantum verbis tangenda, ne quid planè prætermisum maneat. Aliquot adpendicis loco Bellarminus proponit dubia, circa quorum ventilationem hic & ibi occurrit mentio Augustini. Et circa primum quidem dubium, *Ad quæ Inferni loca Christus descenderit*, monet Augustinum docuisse, *Christum descendisse ad ea Inferni loca, ubi erant dolores & tormenta*, nulla tamen tormenta, nullosque passum dolores, quod circa secundi dubii tractationem Evangelicis consentientibus defendit Bellarminus. Ad tertium verò, *Quid Descensus Christi contulerit animabus Iustorum*, dum Augustinus scribit, *nondum se invenisse, quod contulerit*, & Bellarminus præmissio Thomæ responsio sibi non sufficienti statuit, *Augustinum ita scribentem nondum cognovisse, ubi fuerit Sinus Abrahæ, inque eam partem fuisse propensum, ut non esset in Inferno, & propterea hoc manente dubio Eum merito dixisse, nondum potuisse se intelligere, quid descensus Christi ad Inferos iustis contulerit*; facilè videt Lector, quam ad incitas redactus fuerit Bellarminus, id de Augustino sentiens, cuius contrarium paulò ante ex aliquot Eius testimoniis ostensum fuit, *Insensio etiam Gandavense id vi Veritatis agnoscente*. Circa quartum, quod superest, dubium, *An præter animas Iustorum, quæ erant in Sinu Abrahæ, aliqua alia sint liberatæ*, etsi apud Evangelicos neque hoc, neque illud in quæstionem veniat, sed utrumque æqualiter repudietur; quia tamen in ejus resolutione Augustini intermixtam voluit auctoritatem Bellarminus, prætermitti omninò non potest aut debet. Distinguit autem inter animas Gehennæ & Purgatorii. De illis monet, *Philastrium & Augustinum in de Hæresibus, hæresin esse dicere, si quis adserat, ullos in Inferno impios Christo prædicante conversos esse & salvatos*, quod hæc tenus contra Evangelicos non est. De his autem dubitanter loqui videtur, ut magis in benigniorem inclinans Sententiam, quam confirmari posse existimat iis Augustini verbis, quæ ex laudatâ sæpius Epistola superius jam fuere proposita, quibus Pater Sanctus verba Petri de solutis Inferni doloribus intelligi posse scripuit etiam *de iis doloribus, quibus Ipse Christus teneri non poterat, sed quibus tenebantur alii, quos Ipse noverat liberandos*: ubi quia Bellarminus putat *Augustinum non loqui de animabus Sanctis*, quæ erant in Sinu Abrahæ; nec de animabus impiis, utpotè quas absurdissimum existimabat fuisse Christo ad Inferos descendente conversas; restare, ut loquatur de animabus, quæ adhuc purgatorias luebant Pœnas, quas tamen pœnas, quia suo infraloco demonstrandum erit, Augustinum constanter non agnovisse, per se cadit, Eum hic eas intelligi voluisse; ut non prolixè repetam, quod supra jam monui, Augustinum hanc verborum Petri explicationem non tanquam omninò certam & indubiam, sed possibilem suâ Sententiâ, & ut hodiè loqui amant, probabilem Lectori exhibuisse, quam si hodiè viveret, certò certius quam-maximè improbabilem haberet, & sine dubio repudiaret.

LIBRI QUINTI,

DE

CHRISTO,

CAPVT TERTIVM & seqq.

DE

Christo Mediatore.

Quæ enim in duobus primis capitibus, nominatim secundo contra errorem *Stancari*, Christo opus & officium Mediationis secundum Humanam solum Naturam adscribentis, habet, quia illius erroris communio Evangelicos planè non attingit, sicco prætereuntur pede, adque eam fit accessus Quæstionem, quæ inter nos & Papistas quam-maximè est controversa, *An videl. Christus sit Mediator secundum Divinam quoque Naturam?* In cujus ventilatione etiam Bellarminus Nestorianismum, ad quem deflectere errorem *Stancari* scripsit, à se procul remotum esse velit, nimis propè tamen

1. Ti.
moth. II.

tamen ad eum accedit, sicut utriusque Sententiam diligenter conferenti manifestum erit. Nunc id nobis ratione Instituti incumbit, ut videamus, num Augustinus hic etiam noster sit, an verò ex Sententiâ Bellarmini scripserit, id quod Bellarminus modis omnibus urget, producens Augustinum, non solum Verba Pauli explicantem, *Christum DEI & hominum Mediatorem* expressè *hominem* dicentis, ad exprimendum *Naturam, secundum quam Christus sit Mediator*; sed & in omnibus decem Tomis, adeòque multoties testantem, *Christum esse Mediatorem non secundum Divinam, sed humanam solum Naturam*. Prolixum horum ex Augustino testimoniorum Examen ne Lectori aliquid pariat fastidium, posset breviter fieri provocatio ad alia ejusdem Augustini testimonia, in quibus Divina etiam natura humanæ in officio & opere Mediatorio expressè adjungitur, & ita quidem, ut expressius non possit, ea in specie, quæ ipse Bellarminus capite secundo contra *Stancarum* citavit, ac eomet ipso arma nobis contra seipsum suppeditavit; quin & ea, quæ sub nomine Adversariorum sibi ipsi objecit, sufficienter ex debito ad ea respondere impotens, neque vim eorum distinctione inter Suppositum vel Personam, & Principium formale vel principium Quo eludens; non quasi distinctio hæc in Articulo de Personâ Christi locum non haberet, sed quia in præsentî Quæstione à Bellarmino non benè applicatur. Sed ne Augustinus in gravissimâ hæc Controversiâ inconstanter suam exposuisse mentem, sibi que ipsi contradixisse vel scripsisse videatur, lubet pro concordia locorum adparenter inter se pugnantium audire celeberrimum priori Seculo, ubi hæc Quæstio quam-maximè fuit agitata, Sorbonistam *Espeuceum*, à Bellarmino forsitan idèd omissum, quia fundamentis ab Eo pro Evangelicorum Sententiâ adductis non habuit, quod opponeret. Scripsit Is inter Paralipomenâ Commentariorum in priorem Pauli Epistolam ad Timotheum peculiare de hæc Quæstione opusculum, pro more diligenter e aex antiquitate orthodoxâ colligens, quæ ad Veritatis illustrationem pertinere videbantur. Exinde nunc ea tantum placet excerptere, quæ ad Augustini mentem ritè intelligendam possunt inservire, ut noster & hic maneat. Postquam ergò aliquot ex Eo testimonia adduxit, quæ Christum juxta utramque Naturam exhibent Mediatorem, ea etiam non dissimulavit, sed candidè subjunxit, quæ pro humanâ solum Naturâ videntur militare, his postmodum pro eorum conciliatione additis: *Verum, quid Ego, amice Lector? Actumne ago, an factum potius infectum facere curo? Si, quæ destruxi, ait Apostolus, iterum hæc ædifico, prævaricatorem me constituo. Ego quoque contra, si, quæ construxi, eadem destruo, colludo, an prævaricor? Tantâ ante testimoniorum mole Mediatorem ut DEUM-Hominem ereximus, & nunc tantum ut hominem, non etiam Deum, dejicimus? Et hæc illa est Helena, propter quam mirati sumus, aliquos tam acriter dimicare, esse nimirum, qui Mediatorem DEI & hominum Christum Jesum secundum humanam tantum Naturam esse dicique adeò præfractè & mordicus tueantur, ut tecus sentientes, & Mediatorem juxta utramque simul Naturam, Divinam atque humanam defendentes, Arianismi & id genus in Deum, Filium Dei hæresium infumulent. Sed ita sanè res habet & in aliis quoque Articulis peræquè (si non multò plus) peremptoriis & capitalibus. Qui semel ab aliis recesserunt, non longè post solent à seipsis secedere; homines nimirum ita sibi sapientes, ut reliqui eis desipiant, quotquot non cum illis per omnia & in omnibus sentiunt. Præstabat utique Augustinum Augustino, nedum cæteris, conciliare, quam committere vel collidere. Cum igitur de Mediatione hic loquamur, non patiente tantum, aut ad Mortem usque & mortem Crucis obediens; sed victoriosâ, hoc est, tot victoriarum, nimirum contra Diabolum, peccatum, carnem, mundum, mortem, inferos reportatrice, sic Mediatorem sentimus, non magis hominem sine Deo, quam sine homine Deum esse, fore vel fuisse. Sic inquam sentimus, vel potius cum omnibus totius retrò Ecclesiæ Patribus consentimus, quibuscum nobis sunt communes de hoc Sensu & consensu rationes. *In specie Augustinum quod attinet, hæc de Eo post aliâ qua objicit: At videtur Augustinus sic adserere Mediatorem Christum quatenus hominem, ut neget esse quatenus Deum. Respondet. Conciliandus erat sibi Vir tantus, non objectandus, ut sic & aliis quoque Pastoribus atque Doctoribus conveniret; & ex tam multis Ejus locis, quàm multi alterius neminis sunt, pauciores ex pluribus concordandi, non verò à paucioribus contra plures standum, Adserit igitur Augustinus Mediatorem Christum sic quâ hominem, ut non fuerit Mediator futurus, nisi vel priusquam homo. Agnoscimus id & exponimus ut supra, Mediatorem futurum non fuisse, neque talem dicendum aut prædicendum, nisi quâ hominem vel jam factum, vel olim**

olim promissum; eadem enim est Fides Patrum in venturum, & nostra in eum, qui venit, Mediatorem Christum Jesum. Negat idem Augustinus Mediatorem eundem esse quàm Deum. Et hoc quoque agnoscimus, sed & exponimus, negari ab eo, & sicubi idem alii negare videntur, Mediatorem quàm Deum, purum scilicet ac nudum Deum, nec actu nec respectu hominem factum aut faciendum, sed sic in unâ suâ, hoc est, Divinâ, ac proinde impeccabili, impatibili, immortalî naturâ consideratum, ut alteram, hoc est, humanam Naturam, peccatrici similem, patibilem, mortalem, non vel jam susceptam, necque personaliter habere, vel post suscipiendam uniendamque habiturus, consideraretur. Quæ expositio & conciliatio ἀποκατάστασις & in speciem pugnantium Scriptoris hujus locorum adeò non est violenta, sed de ipsius Mente, ut, præterquam quod in locis posterioribus passim Divinitatis meminit, ut ad Mediatoris rationem concurrentis, uno & eodem loco videatur posuisse, Mediatorem utràque naturâ consistare, & sic tamen Mediatorem quàm hominem, ut non sit quàm Deus. Ita enim Augustinus: *Si omnes homines, quamdiu mortales sunt, etiam miseri sint necesse est, quærendus est, qui non homo solum, verum etiam Deus sit, ut homines ex mortali miseria ad beatam immortalitatem hujus mediæ beatæ mortalitatis interveniendo perducatur, quem neque non fieri mortalem oportebat, nec permanere mortalem. Mortalis quippe factus est, non infirmatâ Verbi Divinitate, sed carnis infirmitate suscepta. Non autem permansit in carne mortalis, quam resuscitavit à mortuis; quoniam ipse fructus est Mediatoris hujus, ut nec ipsi, propter quos liberandos Mediator effectus est, in perpetuâ vel carnis morte permanerent. Proinde Mediatorem inter nos & Deum & mortalitatem habere oportuit transeuntem, & Beatitatem permanentem, ut per id quod mansit, congrueret morituris, & ad id quod permanet, transferretur ex mortuis.* Addit Espencæus: *Quid hæcenus hoc loco clarius & expressius pro Mediatore, quatenus Deo-Homine? Sequitur tamen in eodem capite mox, quod specie-tenus, non revera pugnet: Ad illud unum beatificum ut perducemur, non multis, sed uno Mediatore opus erat, & hoc eo ipso, cujus participatione sumus beati, hoc est, Verbo Dei, non factò, sed per quod facta sunt omnia. Nec tamen ob hoc Mediator est, quia Verbum, quippe quod maxime beatum & immortalè longe sit à mortalibus miseriis, sed Mediator per quod homo, qui beatus & beatificus Deus, factus particeps humanitatis nostræ compendium præbuit Divinitatis suæ; quique, quando in formâ Servi, ut Mediator esset, infra Angelos esse voluit, in formâ Dei super Angelos mansit, idem in inferioribus Vita, qui in superioribus Vita.* Subjungit iterum Espencæus: *Quid ergò? Tantulne Vir & ad Miraculum usque pius, diligens, acutus, non in tam multis Voluminibus, quod & homini, & adeò πολὺν χρόνον condonandum esset, sed in tam paucis versibus sibi non constaret? Absit. Quærendus est medius aut Mediator, non solum homo, sed etiam Deus; & uno Mediatore opus erat, Dei Verbo. Ergò de ratione Mediatoris est etiam Divinitas, non duntaxat Humanitas. Sed subjicit, videl. Augustinus: *Non quia Verbum, Mediator, sed quia homo.* Respondet Espencæus: *Dixit & hoc quidem, neque tamen vel sibi vel nobis contradicit; sed perinde dixit, ac si ita dixisset, Mediatore opus fuisse, Dei Verbo, non quàm Deo nudo & Spiritu simplice, sed quàm Verbo Dei, Deo carne factò, Deo carne humanâ vestito, incarnato & incorporato. Hæc omnia eruditissimus pariter & in plerisque sincerissimus Sorbonista pro Augustini & Evangelicorum Sententiâ quam maxime orthodoxâ, quæ si Bellarminus serio ad animû vocasset, utpotè sibi etiam præscripta, multa in hæc Quæstione aliter scribere potuisset & de jure debuisset, nisi voluisset premere vestigia Vasquezii, inter Scholasticos hodiè subtilissimi, qui, mirum, scribere non erubuit, Espencæum hoc ipso loco, ex quo hæc sunt descripta, ostendisse, Christum non esse Mediatorem secundum Divinam Naturam, quamvis id obscure explicavit; & tamen ex iis, quæ præmonuerat, sequi statuit, Non solum sine errore, sed etiam necessario secundum Fidem Catholicam ratione Communicationis Idiomatum de utràque Naturâ conerere significatâ prædicari nomen Sacerdotis & Mediatoris, quod satis orthodoxè Scriptum est, modò etiam orthodoxè intelligatur. His si addantur, quæ Gregorius de Valentia, Scholasticorum non ultimus circa hanc Quæstionem & Augustini in Ejus decisione auctoritatem monuit, ad rem nihil super amplius erit. Scribit is de Thomâ, Eum, ut probet, Christum fuisse Mediatorem tantum ut hominem, hoc uti testimonio Augustini, quod ab Espencæo prolixè vindicatum legimus. An perpetua hæc & constans fuerit Thomæ Sententia, nunc dispiciendi locus non est, postquam nuper modò in Vindiciis Evangelico-Thomisticis id fuit expensum. Valentianus autem etsi concedat, uno quodam sensu certissimam esse hanc Thomæ Sententiam, fatetur tamen se non adsequi, quo modo**

lib. 9 de C.
D. c. 15.in III par.
tem, Disp.
83, c. 3.de Christo
redemt. &
Mediat.
Part. II.
cap. 4.

modo probationes, quibus utitur Thomas, id quod vult, satis efficiant. Augustinum in specie eo in loco, non velle, Christum fuisse Mediatorem tantummodo ut hominē, sed etiam ut hominē, NB. non modo ut Deum. Addit post aliqua, esse hanc Sententiam Sanctorum Patrum, qui vel hinc maxime præstantiam Mediatoris Christi commendent, quod naturam utriusque extremi, id est, Dei & hominum Ipse habuerit. Et iterum aliquibus interjectis repetit, ex communi & orthodoxâ Patrum Sententiâ dici debere, Mediatorem Christum fuisse non tantum ut hominem, non tantum ut Deum, sed conjunctim ut Deum & hominem. Insuper & illud post quædam observat, Quod si qui Patres Verbo Divino etiam ante, quam adsumsisset humanam naturam, Mediatoris adpellationem tribuunt, Mediatorem sic vocant, non quia Mediatoris munus obierit ante Naturam adsumtam, sed quoniam aliquando certe Verbum Divinum id muneris in adsumtâ naturâ obiturum erat. Tandem ubi ostendit, quo modo Christus ut Deus & homo conjunctim fuerit Mediator, scilicet, quatenus utraque Natura alio atque alio valuit modo ad ejus functionis efficaciam, denuò subjungit, hanc esse Lib. 1. de Sententiam Patrum & maxime Augustini, inter alia hunc in modum scribentis: Ideò Christus Mediator Dei & hominum dictus est, inter Deum immortalem & hominem mortalem, Conf. Ev. ang. 935. Deus & homo, reconcilians hominem Deo. Adde alium æque illustrem locum, à nullo citatorum, si rectè memini, observatum, ubi Doctor augustus rotundè totum hoc explicat negotium: Ita inter Deum & homines Mediator apparuit, ut in unitate personæ copulans utramque naturam, & solita sublimaret insolitis, & insolita solitis temperaret.

Lib. 1. de
Conf. Ev.
ang. 935.

Epist. 3. ad
Voluf.

CAPUT NONUM ET DECIMUM,

De QUÆSTIONE,

An Christus sibi etiam aliquid meruerit?

Scribit quidem audacter Bellarminus, convenire Doctores apud Magistrum inter se, atque uno consensu docere, Christum præter ea bona, que suis laboribus peperit nobis, sibi etiam corporis gloriam & Nominis exaltationem meruisse; è Patrum antiquorum choro in super addens Augustinum, hæc inter alia scribentem: Humilitas claritatis est Meritum, Claritas humilitatis est premium. At post alios, Radam in primis, non ita dudum observavit Morandus, Veronensis, Clericus Regularis, non convenire Doctores inter se, nec uno consensu idem docere. Hinc non tantum, ubi agit de potentiâ absolutâ, nimirum an Christus poterit mereri suam Beatitudinem, omnem Gratiam & Habitum omnes supernaturales, expressè nominat Pasqualigum hoc negantem & alios pro se Theologos citantem: Raguseo in contrarium adfirmante & scribente, nullum id Theologorum negare, sed & ubi de facto hanc Quæstionem explicat, eamque adfirmando proponit, concedere cogitur, existimari contra communem apud Vasquezium, Svarezium, Tannerum, Becanum, Lugonem, alios, quorum instantiis in contrarium respondere conatur, quo cum successu, aliorum esto judicium. Quamvis autem de Gloria corporis & proprii Nominis exaltatione, de quâ in specie Bellarminus agit, nullum planè dubium superesse existimet, multum tamen falsus per ea, quæ laudatus Scoti Patronus Rada in hujus Quæstionis tractatione adducit, in primis ad Scotum Doctorem provocans, qui solus opinionem contrariam juxta hodiernam Moralistarum procedendi methodum facere potest probabilem, si non omninò probabilissimam. Augustini auctoritatem à Bellarmino laudatam quod attinet, etsi vocabulum meriti ab Eo adhibetur, adpositum tamen premii vocabulum ita illud temperat & emollit, ut Augustinus meritum propriè & in rigore ita dictum intellexisse, vix ac ne vix quidem dici possit aut debeat, quod inferius porro docebitur, ubi de operum bonorum Meritis erit agendi locus.

Appendicis loco ad Controversiam hanc tertiam non immeritò refertur Quæstio de Fine incarnationis, cuius incidenter tantum Bellarminus mentionem facit in ultimo capite, de quâ actum quoque est in Vindiciis Anti-Thomisticis, hic ideo non prætermittenda omninò, quia Augustini auctoritas hic in primis vindicanda venit, quâ abutuntur ut plurimum, qui in Scoti castris militant. Eminent inter recentiores hoc singulari studio agentes præ pluribus aliis Matthias Hauerius, ordinis Francisci, qui in Tomi posterioris Collationum Theologicarum parte priori sic format & proponit Quæstionem: Quenam fuerit causa finalis, sine quâ non fuisset Incarnatio Filii Dei? Ea autem ne videatur purè Scholastica, de quâ in utramque partem securè & absque præjudicio Veritatis orthodoxæ possit disputari, & quasi perindè sit, quam quis amplectatur Sententiam,

pag. 261.
& seqq.

tiam, sic de eâ censet ac scribit: *Hæc Controversia Scholastica tanti est momenti, ut ab eâ dependeat tota series Doctrinæ de Prædestinatione & Gratia Christi seu per Christum*; in quâ Thomas cum suis sustinet, redemptionem generis humani per debitam Satisfactionem fuisse causam finalem sine quâ non Incarnationis, & Scriptura Sacra non solum tribuit illam huic causæ finali, sed etiam soli, exclusivè aliis, prout exponit Augustinus scribens: *Si homo non periisset, filius hominis non venisset.* Et, *Nulla Christo causa fuit veniendi, nisi peccatores facere salvos.* In resolutione ejus mentem suam sic exponit *Collator Scotticus*: Incarnatio Filii Dei fuit absolutè intenta, decreta, prædestinata ante omnem permissionem & prævisionem ullius peccati futuri vel non, ad majorem gloriam Dei & Christi, ex operis tanti perfectione, ut Christus esset caput omnium creaturarum, specialiter rationalium & tandem beatorum; sed ex permissione & prævisione peccatorum hominum fuit modificata, qualificata, ordinata & relata ad eorum redemptionem per condignam satisfactionem in statu passibili & mortali. Hanc Sententiam probaturus è Scripturâ, adducit primò locum è Sapientia libro, ubi dicitur *invidia Diaboli mors introiisse in orbem terrarum*, hæc additâ applicatione: *Quid autem homini potuit invadere, nisi tantam Gratiâ & gloriam unionis hypostaticæ, quam ipse potuit concupiscere ante omnem lapsum, videturque Augustinus id sæpius supponere, citatis aliquibus locis hanc in rem. Deindè provocat ad testimonium ex libro Proverbiorum, ubi Sapientia introducitur loquens sequentibus verbis, Dominus possedit me initio viarum suarum ante &c.* Subjungens, Augustinum sæpè hæc interpretari de *Incarnatione & Christo*. Præter hæc idem demonstrare laborat ex Sanctis Patribus, de quibus observat, quod quamvis, ut tota Scriptura Sacra & omnia Fidei Symbola, commendent & inculcent fidelibus Christi humilitatem & Charitatem, quâ pro peccatoribus concipi, nasci, & Mortem Crucis pati dignatus est, nunquam tamen restringant Incarnationem Christi ad hunc solum finem sine quo non, nisi Augustinus fortè, quem tamen hujus Controversiæ arbitrum ultrò suscipimus suspicimusque. Hujus rei causa ubi quædam ex Augustino adduxit, ita tamen generalia, ex quibus nullis extorqueas fiducias, quod demonstrandum est, hæc porro monuit de Eo, *quod nimiriùm sæpius supponat, Deum providisse & præposuisse huic Universo aliquam rationalem creaturam omni modo possibili impeccabilem, ne hoc quasi cardine hujus universi inverso totus orbis perturbaretur.* Atqui, sic pergit & subsumit *Collator*, convincit recta ratio, nullam creaturam puram potuisse impeccabilem esse, multò minus præponi Christo. Ergò, sic concludit, ex hoc Augustini principio Deus ab æterno providit & præposuit Christum in caput & cardinem totius universi cujus solius impeccabilitate subsisteret, & per quem solum posset restitui, si ab ordine & fine debito deficeret. Idem Augustinus alibi commendat & inculcat summam illam Gratiâ, summeque gratuitam, nec ullis comparabilem Meritis, quâ Natura Christi humana fuit assumpta ad unionem hypostaticam, sine relatione ad ulteriorem effectum & finem. Ergò, inquit iterùm *Collator*, censet Augustinus, tantam fuisse Gratiâ à Deo intentam & decretam propter se, non autem ob solam redemptionem peccatorum. Idem porro in opere contra Julianum & alibi sæpius profertur, *omnia bona opera esse ad Deum referenda*, esseque meliora, quo perfectius referuntur ad Eum. Atqui, quæ itidem *Collatoris* est subsumtio, unio hypostatica est opus omnium optimum atque perfectissimum, Ergò Deus, *qui omnia operatur propter semetipsum*, non potuit efficaciter illud velle & operari, nisi propter seipsum, quia solus Deus est finis melior unionis hypostatica. Idem præterea sæpè proclamat, Christum esse caput & exemplar omnium electorum, comparans omnes simul, tam Angelos, quam homines uni corpori naturali vel politico, ex pluribus membris vel statibus eidem capiti aut Principi Christo subordinatis, non ut electo ab inferioribus, nec propter illos, sed à solo Deo, &c. Idem in *Retractionibus* expresse supponit, sine originali peccato nascituros fuisse homines usque ad certum numerum Sanctorum, quem Deus prædestinaverit; item alibi supponit aliquam secretam dignitatem eorum, qui vocantur, ex prædestinatione, ante massam peccatorum, ergò etiam supponit, quæ subsumtio & conclusio est *Collatoris*, prædestinationem humanæ Naturæ ad unionem hypostaticam in caput prædestinatorum ante permissionem ac prævisionem originalis peccati. His prolixius deductis, ubi respondendum fuit ad objecta ex Sententia Thomæ & sequacium, præter pauca quædam, quibus Scripturæ dicta eludere conatus est, monuit expresse, *totam difficultatem esse de sensu Augustini*, quasi Christus alia de causâ non venisset, nec venturus fuisset, ita scribens: *Augustinus non negat, Incarnationem fuisse futuram, sed, Christum ut JESUM fuisse*

fuisse venturum in hunc Mundum, nisi ad salvandos peccatores. Nam Christus propriè significat Personam Naturæ Divinæ & humanæ, sed Jesus significat Salvatorem seu officium salvandi peccatores. Aliud est etiam venire in hunc Mundum, quàm incarnari; nam per hunc Mundum significatur status communis hominum mortalium. Non venisset ergò in hunc Mundum, seu ad hunc statum mortalem, nisi ad salvandos peccatores à misero statu culpæ & pœnæ. Nam ex vi unionis hypostaticæ humana Christi natura fuisset semper gloriosa corpore & animo, sed suspendit seu contulit gloriam corporis ad salvandos peccatores. Et quia locus corporum ordinarius est secundùm perfectionem eorum, locus corporis Christi ut hypostaticè uniti proprius erat Cælum potius, quàm hic Mundus inferior, cum ille sit locus, in quo beatificantur à Deo spiritus & animæ in suis corporibus gloriosis. *Et post plura, Itaque singula Pauli, & ex Eo Augustini verba singulas conterunt responsiones. Christus, ergò supponit, futurum fuisse; IESVS, id est, ut Salvator; non venisset, ulla tenus ut viator; in hunc Mundum, id est, in hunc statum & locum Mortalitatæ & miseræ, quia nec fuisset (nimirum Jesus,) sicut nec descendisset in infernum, si nulli inde fuissent salvandi, & tamen fuisset incarnatus &c. Quia verò scivit*

cap. 100.

non permittere ullum malum, nisi ad eliciendum majus bonum, undè videtur sequi, Deum ergò non permissurum fuisse ex Augustini Sententia lapsum totius humani generis, nisi ad bonum unionis hypostaticæ, quia non possit esse aliud bonum majus tanto malo; ideò respondit *Collator*, Deum (quidem) non permittere ullum malum, nisi ad majus bonum, sed bonum cujusvis Meriti & satisfactionis Christi majus esse malo culpæ & pœnæ Adami & totius posteritatis ejus. *Atque hætenus Collator ad hanc Questionem quasi ex Augustini Sententia, de cujus labore si candidè licet promere iudicium, videtur ludere in re leria, quàm ipse agnovit maximi esse momenti, de quâ fundamentales dependant articuli. Diffidere autem videri possim Lectoris candidi & Veritatis studiosi iudicio, si prolixum harum inanitatum susciperem Examen, cum pleraque ita sint comparata, ut quivis Augustini ex oraculis Scripturæ Sententiâ ritè percipiens facile possit animadvertere, quàm perverse omnia hic agantur, & quàm peregrina mens ut plurimum Doctore Sancto adtingatur. Fontes responsionum è Sæctoribus Thomæ largiter post alios nuper suppeditavit *Ioh. Baptista Gonetus*, in quarto *Chypei Theologia Thomistica* contra*

pag. 446.

Sententiæ videtur favere, quem à *Collatore* prætermisum esse miror, additâ tamen sufficienti explicatione. Est autem desumptus ex opere de *Nuptiis & Concupiscentia*, ubi docet

L. 1. c. 21.

Augustinus, *Matrimonium in Statu Innocentiæ signum fuisse atque Sacramentum conjunctionis Christi cum Ecclesia.* Ergò, quod sequi videtur, existimavit Augustinus, Christum nullo existente peccato venturum, aliâ Sacramenti significatio tunc vera non fuisset. Ad hoc testimonium dicit, plures è Thomisticis quidem respondere, Augustinum velle, solum in illo statu conjunctionem Viri & femine signum fuisse conjunctionis Christi cum Ecclesia, non actualiter, sed aptitudinaliter, id est, aptitudinem habuisse ad talem significationem. Sed quia hæc interpretatio ei non videtur ad mentem Augustini, ideò subjungit, *melius responderi juxta Augustinum, Matrimonium in statu Innocentiæ fuisse quidem de facto signum conjunctionis Christi cum Ecclesia, ex eo tamen non sequi, Christum Adamo non peccante venturum, quia licet bonitas prædictæ significationis perfectè conveniret Nuptiis ante peccatum Adami actu perpetratum, non tamen ante præscientiam & decretum illius permissivum. Fuit enim, inquit, Matrimonium à Deo institutum conjunctionis Christi cum Ecclesia signum, in signo posteriori post peccatum prævisum; nam in priori solum fuit institutum in officium naturæ. Num hæc etiam responsio sufficiat, aliorum esto iudicium. Satis autem hoc esse potest, ut Scotistæ Augustini auctoritatem eripuerit Thomista, qui de cætero, ut monui, in hujus Questionis discussione prolixissimâ ad communioris Sententiæ defensionem ea adnotavit, quæ ad hominem disputanti quam maximè inserviunt, imò contra eos etiam, qui non præterito tantùm Seculo, sed & hoc ipso inter Scoti tenebras versari, ad minimum dubitare, quàm certi quid adserere, tanquam de Questione problematicâ, maluerunt; ut taceam *Socini* & sequacium errores, quibus itidem libuit, has Scholasticorum quorundam subtilitates sibi communes facere, ut habeant quid singulare contra receptam in Ecclesia ex auctoritate Biblicâ Sententiam, quod in aliis etiam pluribus Fidei Christianæ capitibus, cum ipsius fundamenti læsione, imò plenaria ejusdem concussione sunt conati.*

Vid. Carol. Harmon pag. 1007. & seqq.